Sudskomedicinske karakteristike ubistva žena u Crnoj Gori u XXI vijeku

Ana Pižurica¹, Miodrag Šoč¹, Marija Abramović¹

¹Klinički centar Crne Gore
Služba za morfološku grupu predmeta
Katedra za sudsku medicinu

Kontakt Autor: Ana Pižurica Adresa: Ivana Milutinovića br.7, 20000 Podgorica tel 382-69-502626 E-mail: ana.pizurica@gmail.com

Sažetak

Uvod: Nasilje je jedan od vodećih uzroka smrti žena, odmah poslije kardiovaskularnih i malignih oboljenja.

Cilj: Prikazati sudskomedicinske karakteristike žena žrtava ubistva, koje su ubijene u vremenskom intervalu od 01.01.2001. do 31.12.2010. godine na teritoriji Crne Gore.

Materijal i metode: Pristup informacijama i njihova obrada vršena je na Institutu za morfološku grupu predmeta, na Katedri za sudsku medicinu u Podgorici, Crna Gora. Korišćeni su podaci iz autopsičkih izvještaja 223 ubijenih muškaraca i žena, a zatim su obrađene forenzičke karakteristike 51 slučaja femicida. Karakteristike su sagledavane i upoređivane u odnosu na godine starosti ubijenih žena, tako da su oformljene dvije starosne kategorije: mlađa (od 15 do 39 godina) i starija (od 40 do 80 godina).

Rezultati: U periodu od 2000. do 2010. godine, u Crnoj Gori je bilo ukupno 223 ubistva, od toga 51 (22,87%) femicida. Preko dvije trećine femicida čine ubistva žena starijih od 40 godina (72,55%).

Diskusija: Žene žrtve ubistva u Crnoj Gori najčešće su udate, imaju djecu, niskog su nivoa obrazovanja, katkada konzumiraju alkohol i pretežno žive u gradovima centralnog i primorskog regiona Crne Gore. Najčešće bivaju ubijene ručnim vatrenim oružjem, od strane intimnog partnera, u sopstvenoj kući i umiru na licu mjesta. Počinitelj ubistva najčešće puca u glavu i grudni koš žrtve, sa više hitaca sprijeda. Ubistva se najviše dešavaju u dnevnim satima, petkom i subotom. U svakom desetom slučaju ubica je nakon ubistva izvršio samoubistvo.

Zaključak: Crna Gora ima nisku stopu femicida u odnosu na prosječne internacionalne vrijednosti.

Forensic characteristics of murder of women in Montenegro in the XXI century

Abstract

Introduction: Violence is one of the leading causes of death among women, just after cardiovascular and malignant diseases.

Objective: Our aim is to describe forensic characteristics of women victims of murder, who were killed in the time interval from 01.01.2001 to 31.12.2010, on the territory of Montenegro.

Material and Methods: Access to information and its processing had been done at the Institute for morphological group of subjects, at the Department of Forensic Medicine in Podgorica, Montenegro. We used data from autopsy reports of 223 killed men and women, and then we have processed forensic characteristics of 51 cases of femicides. Characteristics were evaluated and compared in relation to the age of the murdered women, and we formed two age categories, younger from 15 to 39 years and older from 40 to 80 years.

Results: In the period from 2001 to 2010 in Montenegro there were 223 homicides and 51 (22,87%) femicides. Over two-thirds of murders of women were women older than 40 years (72,55%).

Discussion: Killed women were mostly married, had children, had low education levels, periodically consumed alcohol and mostly lived in cities of the central and coastal region of Montenegro. Women were mostly killed by firearms, by an intimate partner, in their own home and died on the spot. Usually preparator of the murder had been shooting in the head and chest of the victim, with several shots and from the front. Mostly, killings were occurring in daily hours, on Fridays and Saturdays. In every tenth case the killer had been committed suicide after murder.

Conclusion: Montenegro has low rate of femicides compared to the average international rates.

Key words: Forensic medicine, Homicide, Women, Violence

Uvod

U svim svjetskim kulturama, ubistva predstavljaju najveći stepen agresije. Ova tema ne samo da je interesantna zbog svoje ozbiljnosti, već i zbog toga što predstavlja vjerodostojan pokazatelj nasilja, naročito kada su žrtve žene. (1)

Ubistvo predstavlja, u krivičnom pravnom smislu, protivpravno uzimanje tuđeg čovječijeg života, dok u sudskom medicinskom smislu to je svjesno i namjerno oduzimanje tuđeg života. (2)

Termin femicid se najčešće odnosi na ubistvo žena od strane intimnog partnera, ali se može odnositi i na sve vrste ubistva žena. Do skoro se nije mnogo znalo, ili nije govorilo o ovom fenomenu, a sada postoji relativno veliki broj studija na temu femicida. Istraživanja koja se bave problemom femicida imaju prvenstveno preventivni karakter, sa ciljem da se smanji broj žena žrtava ubistva, naročito kada je počinitelj intimni partner. (3)

Cilj:

Istraživanje ima za cilj da prikaže sudskomedicinske karakteristike žena žrtava ubistva, koje su ubijene u vremenskom intervalu od 01.01.2001. do 31.12.2010. godine na teritoriji Crne Gore, ali i da upoređi dobijene rezultate sa rezultatima istraživanja sprovedenim u razvijenim zemljama i zemljama u razvoju.

Rad prvenstveno ima preventivni karakter jer dobijeni rezultati mogu predstavljati dobru osnovu za planiranje adekvatnih preventivnih društvenih mjera, usmjerenih na smanjenje broja femicida.

Materijal i metode:

U istraživanju je korišćena dokumentacija sa obdukcionim izvještajima o slučajevima ubistva izvršenim u vremenskom intervalu od 01.01.2001. do 31.12.2010. godine na teritoriji Crne Gore. Pristup informacijama i njihova obrada vršena je na Institutu za morfološku grupu predmeta, na Katedri za sudsku medicinu u Podgorici, Crna Gora. Korišćeni su podaci iz autopsičkih izvještaja 223 ubijenih muškaraca i žena, a zatim su obrađene forenzičke karakteristike 51 slučaja femicida.

Karakteristike su sagledavane i upoređivane u odnosu na godine starosti ubijenih žena. Oformljene su dvije starosne kategorije: mlađa (od 15 do 39 godina) i starija (od 40 do 80 godina). Vršena je analiza podataka o starosti, mjestu stanovanja, bračnom stanju, zanimanju, alkoholisanosti, smrtnosti na licu mjesta, mjestu i vremenu smrti, vremenu nastupanja smrti u odnosu na momenat povređivanja, načinu izvršenja ubistva, vrsti korišćenog oružja ili oruđa i motivu ubistva žena. Podaci su statistički obrađeni i tabelarno prikazani.

Rezultati:

U periodu od 2001. do 2010. godine, u Crnoj Gori je bilo ukupno 223 ubistva, od čega 51 (22,87%) femicida.

Tokom prvih 6 godina XXI vijeka registrovan je prosječno veći broj ubistva žena nego posljednjih godina. Najizraženiji pad broja femicida bio je 2007. godine, nakon čega je ponovo uočen trend rasta. (Grafikon 1.)

Grafikon 1. Godišnji broj femicida

U posmatranom vremenskom intervalu, bilo je 14 (27,45%) ubijenih žena u starosnoj grupi od 15 do 39 godina, a 37 (72,55%) u grupi žena starijih od 40 godina.

Od ukupnog broja mlađih žena, žrtava ubistva, polovina (50%) su bile neudate i nijesu imale djece. Njih 35,71% je imalo djece, prosječno dvoje. Nasuprot mlađim, žene starije od 40 godina su većinom bile udate (48,65) i njih 67,57 % je imalo djece, prosječno troje. Ovi rezultati prikazani su u tabelama 1 i 2.

Bračno stanje	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Neudata	7	50,00	2	5,40	9	17,65
Udata	5	35,71	18	48,65	23	45,10
Razvedena	2	14,39	4	10,81	6	11,76
Udovica	-	-	6	16,22	6	11,76
Nema podataka	-	-	7	18,92	7	13,73
Ukupno	14	100	37	100	51	100

Tabela 1. Bračno stanje žrtava femicida

Materinstvo	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Imale djecu	5	35,71	25	67,57	30	58,82
Nijesu imale djecu	7	50,00	5	14,51	12	23,53
Nema podataka	2	14,29	7	18,92	9	17,65
Ukupno	14	100	37	100	51	100

Tabela 2. Materinstvo žrtava femicida

Svega 11,77% ukupnog broja žena bilo je visokog nivoa obrazovanja, a ostale su bile srednjeg ili niskog nivoa obrazovanja (Tabela 3). U grupi žena do 39 godina, njih šest (50%) su bile nekvalifikovane. U starijoj grupi, najveći broj žena je bio srednjeg nivoa obrazovanja (35,14%).

Stručna sprema	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Visoka	2	14,29	4	10,81	6	11,77
Srednja	2	14,29	13	35,14	15	29,41
Nekvalifikovana	6	50,00	9	24,32	15	29,41
Nema podataka	4	28,57	11	29,73	15	29,41
Ukupno:	14	100	37	100	51	100

Tabela 3. Stručna sprema žrtava femicida

U alkoholisanom stanju bilo je ukupno 11,76% žena. (Tabela 4.) Nijedna žena između 15 i 39 godina starosti nije bila u alkoholisanom stanju kada je ubijena.

Alkoholisanost žrtava	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Alkoholisane	-	-	6	16,22	6	11,76
Nealkoholisane	13	92,86	28	75,68	41	80,40
Nije rađena analiza	1	7,14	3	8,10	4	7,84
Ukupno	14	100	37	100	51	100

Tabela 4. Alkoholisanost žrtava prema starosnim grupama

Posmatrano ukupno, najviše ubijenih žena iz obje kategorije bilo je iz Podgorice (39,22%) (Tabela 5). Gledano prema regionima Crne Gore, pri čemu smo pod centralnim regionom obuhvatili Podgoricu, Danilovgrad, Nikšić, Kolašin i Cetinje, ukupno je 31 (65,96%) ubijena žena imala prebivalište u jednom od ovih gradova. Tri ubijene žene su bile iz inostranstva, iz Srbije (mlađa grupa) i iz Bosne i Hercegovine i Švajcarske (starija grupa). Najmanji procenat žrtava (12,77%) je bio sa sjevera Crne Gore (Tabela 5.1.).

Mjesto prebivališta	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Podgorica	5	35,71	15	40,54	20	39,22
Bar	2	14,39	1	2,70	3	5,88
Danilovgrad	-	-	3	8,11	3	5,88
Kolašin	-	-	4	10,81	4	7,84
Bijelo Polje	-	-	1	2,70	1	1,96
Šavnik	1	7,14	-	-	1	1,96
Budva	2	14,39	-	-	2	3,92
Pljevlja	1	7,14	-	-	1	1,96
Cetinje	1	7,14	1	2,70	2	3,92
Rožaje	-	-	1	2,70	1	1,96
Tivat	-	-	1	2,70	1	1,96
Ulcinj	-	-	1	2,70	1	1,96
Nerceg Novi	-	-	2	5,40	2	3,92
Nikšić	-	-	2	5,40	2	3,92
Berane	1	7,14	-	-	1	1,96
Plav	-	-	1	2,70	1	1,96
Inostranstvo	1	7,14	2	5,40	3	5,88
Nema podataka	-	-	2	5,40	2	3,92
Ukupno:	14	100	37	100	51	100

Tabela 5. Mjesto prebivališta žrtava

Region CrneGore	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Centralni	6	46,15	25	73,53	31	65,96
Južni	4	30,77	6	17,65	10	21,27
Sjeverni	3	23,08	3	8,82	6	12,77
Ukupno	13	100	34	100	47	100

Tabela 5.1 Mjesto prebivališta žrtava u odnosu na region Crne Gore

Ručnim vatrenim oružjem je ubijeno ukupno 49,02% žena, a nožem 21,57%. Rezultati broja femicida u odnosu na način ubistva predstavljeni su u Tabeli 6.

Način izvršenja ubistva	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Ustrelina (ručno vatreno oružje)	6	42,86	19	51,35	25	49,02
Ubodine i sjekotine (nož)	5	35,72	6	16,22	11	21,57
Eksplzija	1	7,14	-	-	1	1,96
Asfiksija	-	-	4	10,81	4	7,84
Tupina mehaničkog oruđa	1	7,14	3	8,11	4	7,84
Ne može se ustanoviti uzrok smrti	-	-	1	2,70	1	1,96
Nema podataka	1	7,14	1	2,70	2	3,92
Kombinacija više načina	-	-	3	8,11	3	5,88
Ukupno:	14	100	37	100	51	100

Tabela 6. Načini izvršenja femicida

Ukupno posmatrano, na licu mjesta je umrlo čak 94,12% žena, a tri žene su nadživjele. Jedna starija žena je nadživjela 17 dana, druga je umrla istog dana, dok je jedna mlađa žena umrla na putu ka Kliničkom centru Crne Gore. (Tabela 7.)

Vrijeme nastupanja smrti	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Na licu mjesta	13	92,86	35	94,59	48	94,12
Nadživljavanje	1	7,14	2	5,41	3	5,88
Ukupno:	14	100	37	100	51	100

Tabela 7. Vrijeme nastupanja smrti kod žrtava femicida u odnosu na momenat povređivanja

Ubistva žena praćena samoubistvom su se dešavala kako u mlađoj (14,29%) tako i u starijoj grupi (10,81%). Međutim, ove vrijednosti su niže od prosječnih internacionalnih (od 19% do 40%). Sva ubistva u ovoj kategoriji izvršena su ručnim vatrenim oružjem. Najviše je pucano iz blizine i sprijeda, podjednako sa jednim i više hitaca. (Tabela 8.)

Ubistvo praćeno samoubistvom	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Da	2	14,29	4	10,81	6	11,76
Ne	12	85,71	33	89,19	45	88,24
Ukupno:	14	100	37	100	51	100

Tabela 8. Broj femicida praćenih samoubistvom

Karakteristike femicida	Starosne grupe		
	15-39 godina	40-80 godina	Ukupno
RVO daljina	-	1	1
RVO blizina	2	2	4
RVO apsolutna blizina	-	1	1
Ukupno:	2	4	6
Jedan hitac	1	2	3
Više hitaca	1	2	3
Ukupno:	2	4	6
Sprijeda	1	3	4
Odpozadi	1	1	2
Ukupno:	2	4	6

Tabela 8.1 Karakteristike femicida praćenih samoubistvom

Ukupno 19,61% ubistava činila su tkz. povezana ubistva. (Tabela 9.)

Povezana ubistva	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Da	3	21,43	7	18,92	10	19,61
Ne	11	78,57	30	81,08	41	80,39
Ukupno:	14	100	37	100	51	100

Tabela 9. Broj povezanih ubistava

Najveći broj femicida se dogodio u porodičnoj kući žrtve ili ubice, kako u slučaju ubistva mlađih (42,86%), tako i u slučaju ubistva starijih žena (51,35%). Nijesmo imali podataka o mjestu ubistva za ukupno 15 (29,41%) slučajeva femicida. Dvije starije žene su ubijene na radnom mjestu. Jedna je bila službenica u sudu, a druga spremačica. (Tabela 10.)

Mjesto izvršenja ubistva	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Ulica	1	7,14	1	2,70	2	3,92
Porodičaj kuća ili stan	6	42,86	19	51,35	25	49,02
Ispred kuće	1	7,14	2	5,41	3	5,88
Vozilo	2	14,28	-	-	2	3,92
Kafana	-	-	1	2,70	1	1,96
Radno mjesto	-	-	2	5,41	2	3,92
Hotel	1	7,14	-	-	1	1,96
Nema podataka:	3	21,43	12	32,43	15	29,41
Ukupno:	14	100	37	100	51	100

Tabela 10. Mjesto na kom se desio femicid

U okviru mlađe grupe, 78,57% žena je ubijeno od strane intimnog partnera. Ne raspolažemo podacima za 31,43% slučajeva femicida, u ovoj grupi. U starijoj grupi nemamo podataka o počiniocu za 59,46% slučajeva femicida. U ostalim slučajevima počinitelj je bio osoba poznata žrtvi. Intimni partner je počinio 9 (24,32%) ubistava žena u ovoj grupi. Bilo je 5 (13,51%) porodičnih ubistava. U dva slučaja brat je ubio sestru. Takođe, u dva slučaja zet je ubio taštu, dok je u jednom slučaju sin ubio majku. (Tabela 11.)

Počinilac ubistva	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Intimni partner	11	78,57	9	24,32	20	39,22
Član familije	-	-	5	13,51	5	9,80
Stranac	-	-	-	-	-	-
Komšija	-	-	1	2,71	1	1,96
Nema podataka	3	21,43	22	59,46	25	49,02
Ukupno	14	100	37	100	51	100

Tabela 11. Počinioci femicida

Generalno su se femicidi najčešće događali petkom i subotom. U mlađoj grupi, ubistva su se češće desila u večernjim i noćnim (57,14%), a u starijoj u dnevnim satima (43,24%). (Tabela 12. i 13.)

Dan u nedjelji	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Ponedjeljak	1	7,14	4	10,81	5	9,80
Utorak	2	14,29	4	10,81	6	11,76
Srijeda	1	7,14	3	8,11	4	7,84
Četvrtak	3	21,43	3	8,11	6	11,76
Petak	1	7,14	7	18,92	8	15,69
Subota	2	14,29	7	18,92	9	17,66
Nedjelja	1	7,14	4	10,81	5	9,80
Nema podataka	3	21,43	5	13,51	8	15,69
Ukupno:	14	100	37	100	51	100

Tabela 12. Broj femicida u odnosu na dane kad je počinjeno ubistvo

Vrijeme ubistva	Starosne grupe					
	15-39 godina		40-80 godina		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
06,00h - 17,59h	2	14,29	16	43,24	18	35,30
18,00h - 05,59h	8	57,14	8	21,62	16	31,37
Nema podataka	4	28,57	13	35,14	17	33,33
Ukupno:	14	100	37	69,80	51	100

Tabela 13. Broj femicida u odnosu doba dana kad je počinjeno ubistvo

Što se karakteristika ubistava sa ručnim vaterenim oružjem tiče, mlađe žene su ubijene češće sa jednim hicem, više je pucano sprijeda i iz blizine i to najčešće u glavu žrtve. Žene starije od 40 godina u najvećem broju slučajeva su ubijene sa više hitaca, sprijeda i iz daljine. Najčešće su pogođene u glavu, a zatim u ekstremitete, jer je žrtva pokušavala rukama da se odbrani od napadača. (Tabela 14.)

Ubistva RVO	Starosne grupe		
	15-39 godina	40-80 godina	Ukupno:
Jedan hitac	4	7	11
Više hitaca	2	12	14
Ukupno	6	19	25
Blizina	4	9	13
Daljina	2	10	12
Ukupno	6	19	25
Glava i vrat	5	11	16
Abdomen i mala karlica	1	5	6
Grudni koš	1	7	8
Ekstremiteti	-	10	10
Ukupno	7	33	40
Sprijeda	5	13	18
Straga	1	6	7
Ukupno:	6	19	26

Tabela 14. Karakteristike ubistva ručnim vatrenim oružjem

Kada je riječ o ubistvima nožem, u većem broju slučajeva smrt ja nastala kao posljedica većeg broja uboda. Ubodi nožem najčešće su nanešeni sprijeda, u glavu i vrat, grudni koš i ekstremitete. Najveći broj uboda kod jedne žrtve je bio 47. Ovo nam govori da je najčešće počinilac ubio žrtvu u stanju bijesa, a događaju je prethodila svađa između partnera. (Tabela 15)

Ubistva nožem	Starosne grupe		
	15-39 godina	40-80 godina	Ukupno:
Jedan ubod	-	3	3
Više uboda	5	3	8
Ukupno:	5	6	11
Sprijeda	4	6	10
Straga	1	-	1
Ukupno:	5	6	11
Glava i vrat	3	5	8
Grudni koš	3	3	6
Abdomen i mala karlica	2	1	3
Ekstremiteti	4	1	5
Ukupno:	12	10	22

Tabela 15. Karakteristike ubistva nožem prema

Diskusija:

Femicidi se, kao i drugi oblici nasilja, dešavaju u svim državama, nezavisno od socio-ekonomskog, religijskog ili kulturnog aspekta. (1) Generalno su žene pod konstantno nižim rizikom da postanu žrtve ubistva u odnosu na muškarce. Femicidi sačinjavaju jednu četvrtinu ukupnog broja ubistva; tj. žene su četiri puta rjeđe žrtve, ali i osam puta rjeđe počinioci ubistva u odnosu na muškarce. (4) U periodu od 2001. do 2010. godine, u Crnoj Gori je bilo ukupno 223 ubistva, od toga 51 (22,87%) femicida. Dakle, u našoj zemlji, kao i u svijetu, ubistva žena dešavaju se u prosjeku skoro četiri puta rjeđe u odnosu na ubistva muškaraca.

U Crnoj Gori prosječna stopa ubistava žena za period od 2001. do 2010. godine bila je 0,8, što je značajno niže od prosječne stope ove pojave u svijetu, koja iznosi 4 na 100 000. U većini razvijenih zemalja, kao što su Španija, Francuska, Italija, Grčka, Engleska i Japan, stope femicida iznose od 0,4 do 0,5 na 100 000, što je 10 do 15 puta manje u odnosu na stope većine zemalja u razvoju. U periodu od 1990. do 2000. godine prosječne stope femicida bile su 0,4 u Japanu i Engleskoj, 1 u Australiji, 2,7 u Kubi, 3,1 u Americi, 9 u Kolumbiji, 9,8 u Rusiji. (5) Iz navedenih podataka proizilazi da je u Crnoj Gori stopa femicida relativno niska u poređenju sa prosječnim internacionalnim stopama.

Dvadeseti vijek će biti upamćen kao vijek nasilja. U 2000. godini, 16 miliona ljudi širom svijeta je umrlo od posljedica nasilja, što predstavlja stopu od 28,8 na 100.000. Svakog dana 1.424 ljudi bude ubijeno, gotovo jedna osoba svakog minuta. (3) Nasilje je jedan od vodećih uzroka smrti žena, odmah poslije kardiovaskularnih i malignih oboljenja. Smrti žena kao posljedice nasilja čine 7% svih smrti među ženama, a glavni su uzrok smrti među mlađim ženama. Prema prosječnim vrijednostima u svijetu, žrtve femicida u najvećem broju slučajeva pripadaju starosnoj grupi od 35 do 39 godina, sa stopom mortaliteta od 1,7 na 100.000. (1) Naši rezultati pokazuju da u su u Crnoj Gori najviše stradale žene iznad 40 godina starosti. (72,55%)

Prosmatrajući generalno, sve ubijene žene u Crnoj Gori, u datom vremenskom periodu, su većinom neobrazovane, udate i imaju djecu, te prema tome ekonomski zavisne i neravnopravne u odnosu na muževe, iz čega proističe nasilje kao jedan od glavnih rizičnih elemenata koji prethode ubistvu.

Nejednakost među polovima, prisutna i ukorjenjena u kulturama pojedinih naroda zabilježena je kao značajan faktor rizika koji doprinosi visokoj stopi smrtnosti žena zbog ubistva. (5)

Studije pokazuju da je procenat žena koje su izjavile da su bile zlostavljane od strane svojih partnera u prethodnoj godini varirao od 3% među ženama iz Australije, Kanade i SAD-a, do 38% iz Republike Koreje i 52% iz Palestine. (1) Prema izvještaju SZO-e, u pojedinim zemljama, čak 69% žena se izjasnilo da su nekada, u svom životu, bile fizički zlostavljane od strane intimnog partnera. (5) Prethodno nasilje u porodici je jedan od najznačajnijih faktora razika kada je femicid u pitanju. (1)

Povećane koncentracije alkohola u krvi su pronađene kod 6 ubijenih žena koje su bile dobi starije od 40 godina. Zabilježene koncentracije su bile od 0,05 do 1,19 promila. U mlađoj grupi, ni jedna žena nije bila pod dejstvom alkohola u vrijeme ubistva. U ranije sprovedenim istraživanjima se navodi da su žene, žrtve nasilja, često konzumenti alkohola i droge, na šta ih navode teški uslovi života koje nasilje potencira. (1)

Ukupno je gotovo svako drugo ubistvo izvršeno ručnim vatrenim oružjem (49,02%) i svako peto nožem (21,57%) i ova su dva načina ubistva žena u Crnoj Gori u datom vremenskom intervalu bila najučestalija. Ručnim vatrenim oružjem je u SAD-u ubijen najveći broj žena, dok je ovaj način ubistva veoma rijedak u Indiji, gdje su žene često umirale zbog premlaćivanja od strane muškaraca. (1) U Australiji najveći broj žena je ubijen nožem. (6)

U Crnoj Gori građani još uvijek i u velikom broju posjeduju vatreno oružje. (7) Kao jedan od najznačajnijih faktora prevencije femicida u svijetu se navodi sprovođenje Zakona o zabrani posjedovanja oružja. (5)

I ako je u objema starosnim grupama na drugom mjestu po učestalosti bilo ubistvo nožem, među ženama mlađim od 39 godina ovaj način ubistva je učestaliji nego među starijim. U mlađoj grupi, nožem je ubijeno 37,72% žena, a u starijoj 16,22%. Na trećem mjestu po učestalosti među mlađim ženama je bilo ubistvo tupim, teškim i jako zamahnutim mehaničkim oruđem (7,14%) i asfiksijom (7,14 %). Među starijim ženama, nakon ubistava ručnim vatrenim oružjem i nožem, najveći broj njih su ubijene asfiksijom (10,81%) i to: njih dvije zadavljenjem (*strangulatio coli funalis*), jedna ugušenjem (*occlusio ori et nasi*) i jedna zagušenjem (*strangulatio colli manualis*). Desila su se tri kombinovana ubistva u starijoj grupi i to: tupim mehaničkim oruđem i zadavljenjem, tupim mehaničkim oruđem i ugušenjem, i nožem i ručnim vatrenim oružjem. Kombinovana ubistva se vrše da bi se ubistvo ubrzalo i osiguralo. Gotovo stoprocentni broj žena umrlih na licu mjesta, nam govori u prilog tome da se ovdje radi o teškom ranjavanju i povređivanju žrtava od strane počinioca. Izvšitelj ubistva želi da bude siguran da će usmrtiti žrtvu.

Procenat femicida praćenih suicidima internacionalno iznosi 19% - 40%. Na donjoj granici ovog raspona nalaze se Južna Afrika (19,4%), Australija (21%) i SAD (24%). (8) Posjedovanje ručnog vatrenog oružja predstavlja značajan faktor rizika kada su u pitanju femicidi praćeni suicidom. (8)

Kada počinitelj femicida ubije istovremeno žensku osobu i još jednu ili više osoba, takva ubistva označavaju se povezanim. Mogu biti dvostruka, trostruka, višestruka. (4) Povezana ubistva su se češće događala kada su u pitanju ubista mlađih (21,43%) u odnosu na ubistva starijih žena (18,92%).

Najveći broj femicida se dogodio u porodičnoj kući žrtve ili ubice i kada su u pitanju ubistva mlađih (42,86%) i starijih žena (51,35%). Rezultati su očekivani, jer postoje podaci da iako se ubistvo žene može dogoditi na bilo kojem mjestu, najčešće je to kuća žrtve ili počinioca, a zatim otvoreni prostor, tj. ulica. (1).

Najveći broj femicida u Australiji za period od 1986. do 1998. godine se dogodio u kući ili stanu. Prosječna godišnja stopa smrtnosti je bila 1,4 na 100.000. Počinitelji femicida su

bili u 3 od 5 slučajeva intimni partneri. U svrhu ubistva je korišćen najčešće nož. (6)

Intimni partner je počinilac od 40 do 70 % slučajeva femicida u svijetu. (4) Manji procenat femicida izvršen je od strane osobe nepoznate žrtvi, a kao posljedica upletenosti žrtve u različite kriminalne radnje, poslova sa narkoticima ili svađe. (1) Ubistvo žena od strane intimnog partnera, predstavlja najveći stepen nasilja. (8) Naučnici iz Aleksandrije, Egipat, u svojoj studiji su izložili dobijene rezultate koji ukazuju da je 47% žena u ovom gradu ubijeno od strane člana porodice. Ova vrsta ubistva naziva se ubistvom iz časti. (1) Od ukupno 51 slučajeva ubistva žena u Crnoj Gori u periodu od 2001. do 2010. godine, prema dostupnim informacijama, ni jedno ubistvo nije počinjeno od strane osobe nepoznate žrtvi. Najveći broj femicida je bio od strane intimnog partnera (39,22%), dok je od strane člana porodice bilo 9,8% ubistava. Samo u jednom slučaju počinilac je bio poznanik žrtve (1,96%). Nijesmo raspolagali podacima za 49,02% slučajeva.

U Sjedinjenim Američkim Državama femicidi predstavljaju vodeći uzrok smrti kod mladih žena, a studija sprovedena u periodu od 1990 do 1997 godine pokazala je da je ukupan broj ubistava opadao, a da raste broj ubistava od strane intimnog partnera. (9) U Sjevernoj Karolini žrtve ubistva su najčešće mlade žene, afroamerikanke. Više od polovine njih ubijeno je od strane intimnog partnera, 45 % pištoljem i 67% u sopstvenoj kući. Barem 67% ovih žena bile su žrtve porodičnog nasilja. (10)

Zaključak:

Crna Gora ima nisku stopu femicida u odnosu na prosječne internacionalne vrijednosti. Ubistva žena čine skoro četvrtinu ukupnog broja ubistava. Značajan pad broja femicida bilježi se tokom 2007. godine, nakon čega slijedi trendencija rasta.

Preko dvije trećine femicida čine ubistva žena starije životne dobi. Radi se o udatim ženama, koje imaju djecu, niskog su nivoa obrazovanja, katkada konzumiraju alkohol i pretežno žive u gradovima centralnog i primorskog regiona Crne Gore. Najčešće bivaju ubijene ručnim vatrenim oružjem, od strane intimnog partnera, u sopstvenoj kući i umiru na licu mjesta. Počinilac ubistva najčešće puca u glavu i grudni koš žrtve, sa više hitaca sprijeda. Ubistva se najviše dešavaju u dnevnim satima, petkom i subotom. U svakom desatom slučaju ubica je nakon ubistva izvršio samoubistvo.

Žene do 39 godina imaju značajno manji rizik od femicida u odnosu na žene starije od 40 godina. Mlađe žene su uglavnom neudate, nemaju djecu i niskog su nivoa obrazovanja. Većinom stradaju u noćnim satima, četvrtkom i subotom. Počinilac ubistva je intimni partner. Žrtva bude ubijena uglavnom u kući ili stanu. Ubica u svrhu ubistva najčešće koristi pištolj, puca u glavu i abdomen, jednim hicom, sprijeda. Žene do 39 godina su dvostruko češće ubijene nožem u odnosu na starije, a ovaj način ubistva je drugi po učestalosti u mlađoj grupi, nakon ubistva ručnim vatrenim oružjem. U svakom četvrtom slučaju femicida dogode se višestruka ubistva.

Što više istraživanja i javnog govorenja na ovu temu, sprovođenje Zakona o zabrani posjedovanja oružja,

preuzimanje pozitivnih iskustava zemalja sa najnižom stopom femicida, kao i rad na polnoj ravnopravnosti, početni su koraci u prevenciji femicida.

Literatura:

1. World report on violence and health: summary. Geneva, World Health Organization, [studija na internetu] 2002. [citirano decembar 2011] Dostupno na: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf
2. Zečević D, Antonin B. Sudska medicina, Biblioteka Udžbenici i priručnici Sveučilišta u Zagrebu. V izdanje, Zagreb, 1989, 181-291
3. Garcia-Moreno C, Watts C. Violence against women: an urgent public health priority. Bulletin of the World Health Organization [članak na internetu]. 2011[citirano decembar 2011];89:2-2. Dostupno na: <http://www.who.int/bulletin/volumes/89/1/10-085217/en/index.html>
4. Catalano S, Rand M, Smith E, Snyder H. Female victims of violence. Bureau of Justice Statistics [članak na internetu]. September 30, 2009 [citirano decembar 2011]. Dostupno na: <http://bjs.ojp.usdoj.gov/content/pub/pdf/fvv.pdf>
5. [No authors listed] WHO urges governments to take action to reduce violence against women. *Indian J Med Sci* [članak na internetu]. 2003 Mart [citirano decembar 2011]; 57(3):125-6. Dostupno na: <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/pr89/en/>
6. Mouzos, J. Femicide: the killing of women in Australia 1989-1998. National Library of Australia Cataloguing-in-Publication entry. [studija na internetu]. Dostupno na: http://www.aic.gov.au/documents/A/9/9/%7BA99154F1-04A7-48FA-B3AD-814D7E4C64A4%7Dfull_report.pdf
7. Čukić D, Šoć M. Ubistva u Crnoj Gori vatrenim oružjem u posljednjih pet godina. Zbornik radova V kongresa sudske medicine sa međunarodnim učešćem. Herceg-Novi. 1997. 69-77
8. Mathews S, Abrahams N, Jewkes R, Martin LJ, Lombard C, Vetten L. Intimate femicide-suicide in South Africa: a cross-sectional study. *Bulletin of the WHO* [članak na internetu]. 2008 Jul [citirano decembar 2011];86(7):552-58. Dostupno na: <http://www.who.int/bulletin/volumes/86/7/07-043786/en/>
9. [No authors listed] Femicide and Social Disorganization. Violence Against Women, March 2001[citirano decembar 2011]; vol. 7, 3: pp. 335-351. Dostupno na <http://vaw.sagepub.com/content/7/3/335>
10. Moracco K, Runyan C, Butts J. Femicide in North Carolina, 1991-1993: A statewide study of patterns and precursors [članak sa interneta] *Homicide Studies* 1998. [citirano decembar 2011] 442-446. Dostupno na: <http://www.scopus.com/record/display.url?eid=2-s2.0-3142642091&origin=inward&txId=CC19CA1D9AE149F7FDF50482A7907880.I0QkgbljGqqLQ4Nw7dqZ4A%3a2>